

toon, die het vliegende insect voortbrengt, kan voor die berekening het uitgangspunt zijn.

Het zoemende geluid, dat vele insecten maken, wordt n.l. veroorzaakt door de elkaar snel opvolgende vleugelslagen. Bepaalt men de toonhoogte van dit geluid, dan geeft het trillingsgetal voor dien toon tevens het aantal vleugelslagen per seconde aan.

De andere methode geeft inderdaad dezelfde cijfers. Hiertoe neemt men een met lampzwart besloten papier en trekt dat met een bepaalde snelheid langs de vleugelspitsen van het vliegend insect. Op de plaatsen waar de vleugelspitsen het papier raakten is het lampzwart verwijderd. Telt men deze lichtere punten over een afstand in één seconde beschreven, dan heeft men het aantal vleugelslagen in die tijdseenheid.

In 't algemeen neemt dit aantal toe naarmate de vleugeloppervlakte kleiner is, wat blijkt uit de volgende cijfers. Het *koolwitje* 9 per sec.; *libel* 28; *bij* 190; *huisvlieg* 330.

Een ander maal over het „trekken” van sommige insecten. Bij voorbaat houden we ons aanbevolen voor 't vernemen van waarnemingen door verschillende lezers omtrent dit laatste onderwerp in de tropen gedaan. Wellicht willen de waarnemers een en ander aan de Redactie van de *Tropische Natuur* zenden.

D.

ORCHIDEEËN-SPORT.

De titel van dit opstel zal waarschijnlijk velen van mijn lezers vreemd in de ooren klinken, daar men den naam van bloemen niet dikwijls met sport in verband gebracht ziet. Waar men echter wel spreekt van „hengelsport”, lijkt mij het woord Orchideeën-sport niet al te gewaagd.

Hij, die met een hengel, een eind touw, en een busje wurmen urenlang aan den kant van een sloot zit, beschuldigt men gewoonlijk behalve van luilakken ook nog van 't bedrijven van hengelsport. Met meer recht kan men m.i. van iemand, die zijn vrije uren gebruikt voor 't doorkruisen van bosschen om Orchideeën te zoeken, zeggen dat hij Orchideeën-sport beoefent. Nu wil ik hiermee niet zeggen, dat ik een hengelaar met den grooten hoop mee een luilak noem. Ik zelf was in Holland een groote liefhebber van deze sport. In Indië heb ik 't willen voortzetten, en bracht eens een heelen middag aan een kalirand door met hengel en vischtuig, en de resultaten?

Een kleine ikan van nog geen halve dM., en verbrande hals, rug en armen, die me nog dagen lang aan de mislukte vischvangst herinnerden. Neen, Indië is niet het land voor deze soort sport! *) Er moest dus wat anders gevonden worden, en dit vond ik in Orchideeën-sport. En allen, die de natuur liefhebben, die er de voorkeur aan geven hun Zondagen door te brengen, in de bosschen of tusschen de rotsen, in plaats van in de soos achter pait of split, kan ik aanraden „probeert ze eens”.

Veel wordt ze reeds beoefend op Java, maar minder op de wijze waarop ik bedoel, en die ik zal trachten in 't volgende uiteen te zetten.

Velen houden er hier in Indië Orchideeën op na, maar deze zijn meestal verkregen door koopen op vendutie, of aan de deur, of door bestellingen in 't buitenland. Wanneer een Orchideeën-verzameling op zoo'n manier verkregen, goed gaat, en men er op zijn tijd de fraaie bloemen van kan bewonderen, en aan anderen kan toonen, want daar komt

*) Ik moet hier misschien even bijvoegen, dat sedert ik 't begin van dit opstel schreef, dat is nu $\pm 3\frac{1}{2}$ jaar geleden, mijn meening ten opzichte van dit punt wel eenigszins is gewijzigd.

't gewoonlijk op neer, dan zal deze zeer zeker aan zijn verzorger veel voldoening en genot verschaffen. Maar oneindig veel meer genoegen kan men beleven van een verzameling, die men zelf uit 't bosch heeft bijeen gebracht, en waar van men de exemplaren dikwijls eerst met veel moeite heeft verkregen.

Elk plantje van een dergelijke verzameling heeft dan voor den verzamelaar zijn eigen geschiedenis, en de bloem mag dan minder schitterend, ja zelfs microscopisch klein zijn, ze brengt hem, die ze heeft gevonden, dadelijk een genotvolle ochtend, middag, of dag in herinnering waarop, of een schilderachtig punt waar hij het verkreeg.

Maar er is nog een andere, ik zou haast zeggen opwinding, aan deze sport verbonden.

De meeste planten zal men gewoonlijk zonder bloemen bemachtigen, en heeft men ze dan thuis in zijn verzameling ondergebracht, en getracht zoo veel mogelijk de omstandigheden waaronder ze in de natuur groeiden na te bootsen, dan wordt het wachten op den bloeitijd. Zou het een mooie kleurvolle bloem worden, of zou het een microscopisch puntje zijn? En heeft men nu eindelijk de plant in bloei, wat den eerstbeginnende niet dadelijk zal gelukken, want de cultuur van Orchideeën is o zoo moeilijk, dan komt ten slotte de vraag aan de beurt, wat is de naam van de plant, en dit is lang niet het gemakkelijkst op te lossen, want er zijn op Java ongeveer 700 verschillende soorten en daar zijn er bij, die zeer veel op elkander gelijken.

Nu komt het er voor den waren natuurliefhebber weinig op aan, of de bloem groot of klein is. Met behulp van een loupe, desnoods van de mikroskoop, blijken dikwijls juist die kleine bloempjes, zoo groot als speldeknoppen tot de ware „Kunstformen der Natur” te behooren, schitterender van kleur en vorm dan de groote bloemen, die men dikwijls met schatten van geld moet betalen.

In het volgende nu wenschte ik de lezers van de *Tropische Natuur* bekend te maken met de verschillende soorten van Orchideeën die op Java voorkomen, en hun iets mede te deelen omtrent mijne geringe ervaringen en ondervindingen bij het kweken van deze planten opgedaan gedurende de vier jaren, dat ik me daar mee bezig hield. Op den voorgrond wil ik echter stellen, dat ik me geenszins wil opwerpen als deskundige op dit gebied.

Wat ik ervan te weten kwam, heb ik voor 't grootste deel, zooals dit bij de meeste amateurs, die vrij wel geheel geïsoleerd van andere natuurvrienden in 't binnenland moeten verblijf houden 't geval zal zijn, door eigen studie verkregen.

Hierbij was de voornaamste bron, waaruit ik putte, het voortreffelijke werk van Dr. J. J. SMITH: „*Die Orchideeën von Java*,” dat echter voor leeken, vooral door 't ontbreken van afbeeldingen van de geheele plant (alleen de bloemen en hunne onderdeelen zijn in een aparta figuren-atlas bijzonder fraai afgebeeld) dikwijls zeer veel moeilijkheden oplevert.

Mochten er dus hier en daar, wat zeker wel 't geval zal wezen, fouten in mijne beschrijvingen of determinaties voorkomen, dan houd ik mij voor opmerkingen en verbeteringen van meer bevoegde zijde ten zeerste aanbevolen.

Verder wil ik hieraan nog toevoegen, dat de meeste door mij gevonden afgebeelde exemplaren uit de buurt van Pekalongan afkomstig zijn.

Het geschikste lijkt mij, hetgeen ik wilde mededeelen, te verdeelen in drieën:

- 1°. Een algemeene beschrijving van de plant.
- 2°. Een schema en lijst van de verschillende geslachten, die op Java voorkomen, gerangschikt naar hunne uiterlijke vormen en kenmerken, waardoor 't beginners gemakkelijk zal vallen deze planten te determineeren.
- 3°. Een beschrijving van enkele soorten afzonderlijk.

1°. BESCHRIJVING DER PLANT.

Naar de groeiwijze zou men de Orchideeën kunnen verdeelen in:

- a. in den grond wortelende planten.
- b. planten, die op de boomen of rotsen leven.

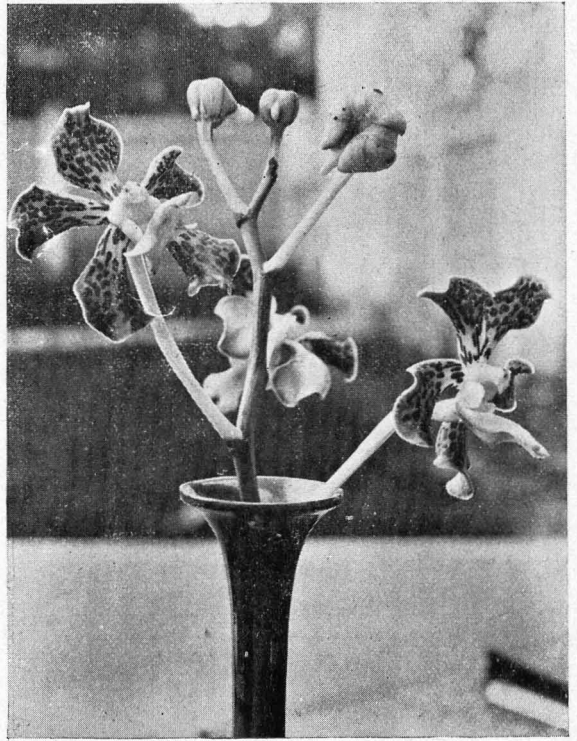
Tot de eerste groep behooren bijna alle Europeesche soorten, in Indië is echter de laatste groep in de meerderheid.

Tusschen beide soorten komen nog overgangsvormen voor, die evenals in 't moederland de klimop in den grond wortelen, maar waarvan de stengel met behulp van wortels tegen de boomen of rotsen opklimt.

Echter is er tusschen klimop en een klimmende Orchidee een hemelsbreed verschil. Snijdt men n.l. bij de klimopplant de stengel boven den grond af, dan moet de plant onherroepelijk sterven, terwijl de Orchideeën als men bij haar 't zelfde doet, hiervan weinig last zullen ondervinden. De wortels waarmee zich de klimop dan ook aan boomen of muren hecht, zijn hechtwortels, en zijn dus niet in staat de plant voldoende water en zouten toe te voeren, al zullen ze wel iets kunnen opnemen, want ze worden door water bevochtigd en een algemeene regel uit de plantenphysiologie zegt, dat alle planten deelen, die door water worden bevochtigd (d.w.z. werkelijk „nat” worden) in meerdere of mindere mate water kunnen opnemen.

De wortels van de klimmende Orchideeën verrichten beide functiën tegelijk en wat het aanvoeren van wateren zouten voor de voeding betreft in voldoende mate. Nu geschiedt dit voedsel opnemen evenwel in geen deele ten koste van den boom waarop de plant leeft, hetgeen ook al wel blijkt uit het feit dat de plant even goed op een rots, of op een doode tak kan leven. We hebben dus niet te doen met woekerplanten of z.g. parasieten, doch met zuivere epiphyten.

Deze epiphytische gewassen zijn aanpassingen van de plantenwereld aan het tropische oerwoud. De meeste Orchideeën zijn licht minnende planten. Zonder zon, d.w.z. zonder licht, kunnen ze niet groeien en bloeien. Nu kan een kleine plant op den bodem van een tropisch woud, waar maar zelden een zonnestraal doordringt, alleen bestaan, wanneer het een typische schaduwplant is, maar de lichtminnende Orchideeën kunnen dat niet. Zelf geen hoog opgaande stam hebbend, om het licht te kunnen bereiken, bedienen ze zich daarom van de stammen hunner meer bevoorrechte mede boschbewoners. Het spreekt van zelf dat het door deze hooge standplaats in de meeste gevallen, voor de wortels onmogelijk is den grond te bereiken en zich daaruit de zoo noodige voedingszouten met een voldoende hoeveelheid water te verschaffen. Ze moeten

Bloem van *Vanda Suavis* LNDL.

zich dus tevreden stellen, wat voedsel betreft, met hetgeen toevallig in den vorm van stof tegen de boomen aan waait en in de talrijke spleten en scheuren aan de schors blijft hangen of met de gronddeeltjes, die daar door mieren en andere insecten op worden omhoog gebracht, daarin komen dan wel de noodige anorganische stoffen voor, terwijl bijv. de salpeter, zoo onmisbaar voor de eiwit-vorming, voor een deel uit de lucht wordt neergeslagen. Het spreekt van zelf dat deze voedsel-voorraad bij lange na zoo groot niet is als een in den grond wortelende plant die ten alle tijde te zijner beschikking heeft, en daaraan zal het wel zijn toe te schrijven dat de *Epiphytische Orchideeën* een zeer tragen groei vertoonen, en dat vele soorten een in verhouding tot de plant zeer uitgebreid wortelstelsel bezitten. Een verdere aanpassing aan deze levenswijze is dat sommige planten in staat zijn voedsel op te nemen in den vorm van organische stoffen, die steeds aanwezig zijn in den vorm van vergane plantenresten. Dergelijke planten bestempelt men met den naam van *Saprophyten*, (= afvalplanten). Men treft ze ook onder de Orchideeën aan, hoewel in kleiner aantal. Een tweede consequentie van deze levenswijze, hoog en „droog” op andere planten is dat voor hen 't onontbeerlijke water dikwijls na langdurige droogte moeilijk is te verkrijgen. Maar de natuur is ook in dit opzicht vindingrijk, en de plant behelpt zich hierbij op twee wijzen. 1° door het aanleggen van reservoirs, waar in tijden van overvloed het kostelijke nat wordt opgezameld voor tijden van droogte. Als zoodanig kunnen de tot knollen verdikte stengels, de sappige bladeren en wortels aangezien worden. 2° door het beperken van de verdamping aan de oppervlakte der bladeren door een leerachtige opperhuid, waarin slechts zeer weinig huidmondjes uitmonden.

Een algemeene beschrijving van een Orchideeën plant te geven is, om de zeer verschillende wijzen waarop bij de verschillende soorten bovengenoemde vraagstukken zijn opgelost ondoenlijk. Een onfeilbaar middel om een Orchidee uit duizenden andere planten te herkennen, hebben we echter in de bloem, die, mag ze dan in vorm, kleur en uiterlijk nog zoo verscheiden zijn, in bouw steeds dezelfde kenmerken vertoont.

We zullen dus deze bloem eens wat nader gaan beschouwen. Als voorbeeld heb ik gekozen de bloem van *Spathoglottis plicata* BL. een in vele streken zeer algemeen voorkomende aard-Orchidee die men in de meeste tuinen in potten gekweekt aantreft en die iedereen zich dus gemakkelijk verschaffen kan, ook al omdat ze 't geheele jaar door bloeit, wat van de meeste andere soorten niet gezegd kan worden.

In fig. *a* is de geheele bloem van voren gezien en iets vergroot geteekend weergegeven. De kleur van de bloemen kan wisselen van donkerrood-violet tot wit.

Aan deze bloem merken we op het vruchtbeginsel twee kransen van drie bladeren op. De buitenste drie zijn de kelkbladeren in 't vervolg kortheds halve met den naam van *Sepalen* aangeduid (genummerd 1—4—5). De binnenste krans zijn de bloemkroon bladeren of *Petalen* (genummerd 2—3—6).

De *Sepalen* zijn dikwijls, evenals hier bij *Spathoglottis plicata* tamelijk gelijk, soms echter verschillen ze van vorm, doordat de beide tegenover elkaar staande 4 en 5 met elkander vergroeid zijn (*Dendrobium*).

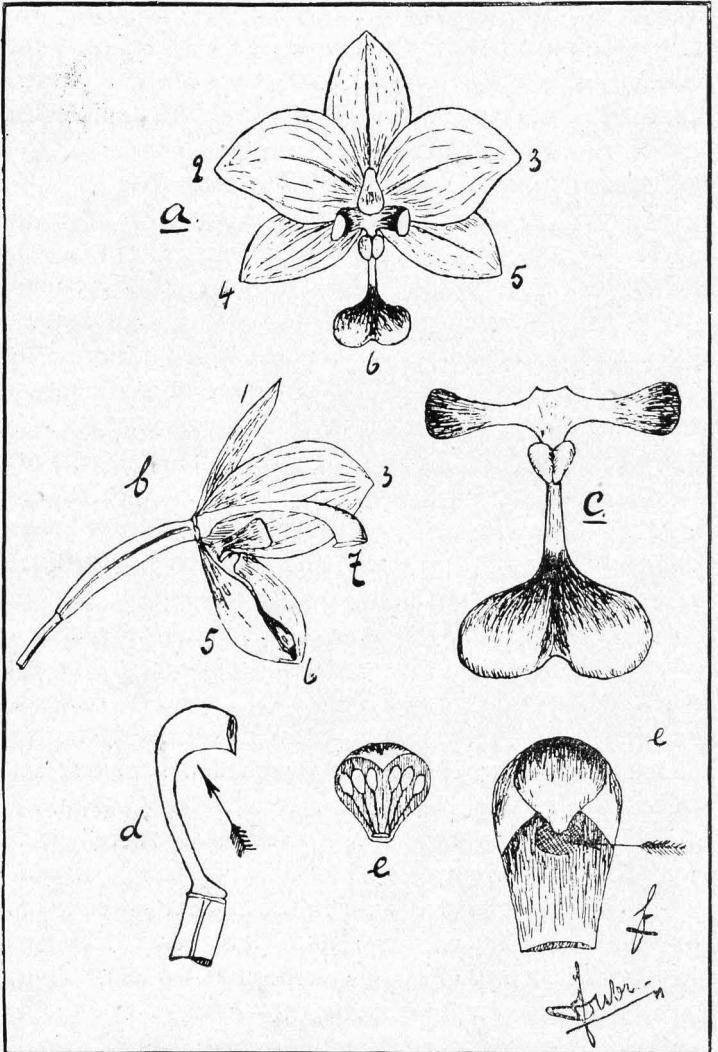
Bij de *Petalen* zijn twee van de drie bladeren, de beide tegenover elkaar staande (2 en 3) steeds aan elkaar gelijk, terwijl de derde (6) altijd van zeer daarvan verschillende vorm is. Daarom onderscheidt men: twee-parige (4—5) en een onparig (1) *Sepaal*, twee-parige (2—3) en een onparig (6) *Petaal-Sepalen*, en de beide parige *Petalen* zijn naar één zijde, de stengelzijde, gedrongen, terwijl het onparig *Petaal*, naar de tegengestelde zijde gekeerd is, en de meest grillige vormen kan aannemen. Gewoonlijk bestempelt men

dit onparig Petaal met den naam Lip en dikwijls draagt het een Spoor, die vaak honig bevat of draagt het, evenals dit het geval is bij *Sp. plicata* wratachtige uitwassen; ook lijsten, al of niet behaard, komen op deze lip dikwijls voor. Als doel van al deze inrichtingen wordt, vaak opgegeven het mogelijk maken van de bestuiving, die door insecten moet plaats hebben; hoe, zullen we later zien. Toch moeten we reeds nu even opmerken dat alle doelmatigheids-theoriën op dit onderwerp betrekking hebbende, bij vele onderzoekers geen geloof meer vinden. De beide

wratachtige uitwassen die in fig. *c* duidelijk te zien zijn, waar de lip afzonderlijk is afgebeeld, dienen het insect hoogstwaarschijnlijk als een gemakkelijke zitplaats. Ze zijn hel geel gekleurd en vallen dus gemakkelijk in 't oog. De lijsten, die men bij andere bloemen aantreft, wijzen ook alweer volgens oude speculatieve theorieën, het insect den weg naar de honig, op welken weg hij onvermijdelijk met de voortplantingsorganen in aanraking moet komen. Verder is 't van belang te letten op den vorm van de lip, in fig. *c*. en *a*. duidelijk zichtbaar; bij de eerste is ze in een platvlak uitgeslagen. Men ziet twee zijlobben en een middellob, ook deze vorm komt bij zeer vele soorten voor zij het dan ook minder markant dan bij ons voorbeeld. De middellob kan meer of minder diep zijn ingesneden.

Wanneer we nu onze bloem van *Sp. plicata* wat meer nauwkeurig bekijken, dan zoeken wij te vergeefs naar stamper en meeldraden. Daarvoor in de plaats vinden we op 't vruchtbeginsel zich in 't midden der bloem verheffend een knotsvormig apparaat, al naar gelang der soort meer of minder gedrongen (zie fig. *d*, waarbij alle kelk- en bloemkroon

bladeren zijn verwijderd). Hier hebben we 't geheele voortplantings apparaat der Orchideeën in een geheel vereenigd! Wat toch is het geval. Van de zes meeldraden, die deze drietallig gebouwde bloem zou moeten hebben, ontwikkelt er zich in den regel slechts één, welke geheel met den stijl en den stempel van den stamper vergroeid is. Beschouwen we dan ook de knots wat nauwkeuriger, dan wordt ons alles spoedig duidelijk. In fig. *f* is het bovenste gedeelte er van, van voren gezien, geteekend. In de fig. *d* en *f* nu wijzen de

Spathoglottis plicata BL.
Verklaring in den tekst.

pijltjes de plaats aan waar zich de stempel van de vergroeide stamper bevindt. Dit is dus 't vrouwelijk deel van de bloem. Wat zich daar boven bevindt, is 't mannelijke deel, en nu moeten we nog op den zoek naar het stuifmeel.

Lichten we, (fig. *f*) door voorzichtig opwippen met de punt van een potlood, het dekseltje *e* bij 't spitse uiteinde omhoog, dan zien we dat dit een kleine holte bedekt. Holte en dekseltje, dat bij deze kunstbewerking afvalt, zijn leeg, wat heeft er in gezeten? Bezie nu de punt van uw potlood, en 't raadsel is opgelost, en tevens dat van de bestuiving! Op de punt van het potlood, waarmede ge het dekseltje oplichtte, zitten op even vele kleine steeltjes acht gele klompjes stuifmeel, z. g. *pollinia*, die elk uit een groot aantal saâmgekleefde pollen bestaan. Dit getal acht is niet voor alle Orchideeën-soorten hetzelfde, men heeft ook orchideeën die er slechts 4 bezitten. In fig. *e*, waar in het dekseltje omgekeerd geteekend is, kan men zien hoe deze *pollinia* er in zitten. (De teekening is in zooverre foutief, dat er slechts drie in plaats van vier *pollinia* op afgebeeld staan ook liggen de *pollinia* in bosjes van twee dicht tegen elkaar aan). Van onderen zijn ze met hunne steeltjes ingeplant op een schijfje. Dit schijfje is 't waarmee ze op de punt van het potlood bleven vastzitten, het is van een zeer kleverige substantie, zoo kleverig, dat we moeite hebben de *pollen* van ons potlood op een ander voorwerp af te strijken. Het doel van deze heele ingewikkelde inrichting is al weer de bestuiving. Voor een goede ontwikkeling van 't zaad is 't wel niet bepaald noodzakelijk dat kruisbestuiving plaats heeft, maar wel zijn er gevallen bekend dat zelfbestuiving geen resultaat heeft en kruisbestuiving wel. Bij vele orchideeën is kruisbestuiving, die dan als volgt verloopt, noodzakelijk. Het insect, dat deze voor de geheele plant zoo belangrijke gebeurtenis onbewust zal voltrekken, wordt wellicht door de geur of de kleur van de bloem aangetrokken en neemt plaats op de lip. In de spoor, of wanneer deze zooals bij ons voorbeeld, niet aanwezig is aan den voet van de lip, bevindt zich honig, die het dier door zoo diep mogelijk de bloem in te kruipen, tracht te bemachtigen. Bij het weer terugkruipen stoot het insect, hetzij met zijn kop, hetzij met den rug van het borststuk, juist zooals wij dat daareven met de punt van ons potlood deden, het dekseltje van het stuifmeelhokje af, en evenals daar straks op ons potlood kleven nu de stuifmeelklompjes met het schijfje op kop of rug van het dier vast. De stand, die de klompjes op hun steeltje daar innemen, is ongeveer loodrecht. Bij het vliegen naar een volgende bloem buigen deze steeltjes zich door indroging in schuine richting naar voren, en dit is juist de stand waar in ze bij een bezoek van een volgende plant den iets lager en meer naar achteren gelegen stempel zullen beroeren. Voor ons menschen-verstand lijkt de natuur in sommige gevallen als 't ware bezig geweest met uitdenken van middelen om kruisbestuiving te doen plaats hebben. Stellig is een meer ingenieuze en tegelijkertijd doeltreffender inrichting moeilijk te bedenken.

Zoo kan men nu een door een insect bezochte bloem direct herkennen aan 't ontbreken van het dekseltje en de daar onder gelegen pollen. Soms ziet men kleine bijtjes, die hier vooral de bevruchting bewerken, geheel bedekt met de gesteelde Orchideeën pollen. De bijenhouders in 't noorden spreken van een z. g. „hoorntjes-ziekte”, waardoor de bijen wat minder diligent zijn dan gewoonlijk. Deze „ziekte”, als men daarvan al kan spreken, wordt veroorzaakt door de talrijke op den kop van deze dieren vastklevende polliniën van door hen bestoven aardorchideeën.

Voor we van de beschrijving van de Orchideeën plant afstappen, moet ik 't nog even hebben over 't vruchtbeginsel. Dit is in de lengte gestrekt, en zeer dikwijls (bij *Sp. plicata* niet) spiraalvormig gedraaid. Het bevat een onnoemlijk aantal buitengewoon kleine

zaadjes. In rijpen toestand springt dit vruchtbeginsel langs drie in de lengte verloopende lijnen open en 't zaad, dat zoo licht en fijn is als stof, wordt door den wind in alle richtingen en over zeer groote afstanden verspreid. *) Daardoor komt het dat men zeer dikwijls één exemplaar van een zekere soort kan vinden, terwijl men uren in den omtrek tevergeefs naar een tweede van dezelfde soort kan zoeken.

Als algemeen bekend voorbeeld van een Orchideeën vruchtbeginsel kan de vanille dienen. De bekende zwarte puntjes zijn de zaadjes. De Orchideeën behooren tot de één-zaad lobbige planten (*Monocotylen*) en voor de ontkieming van 't zaad verwijs ik naar het artikel van den Heer W. DOCTERS VAN LEEUWEN Jaargang I, afl. 6.

*) Zie verder *Tropische Natuur* 2e Jaargang afl. 5, blz. 69.

(Wordt vervolgd).

SYBRANDI.

SRI-KATANG.

Kijk, *Koketje* is op de jacht! Hoe ingespannen het vogeltje bezig is, toch verliest het nooit uit 't oog, dat het tegelijkertijd behagen moet.

Met een rukje het zwaluwkopje schuin omhoog geheven! Een kwart draai links en een nonchalant sprongetje de lucht in! Nu met breeden zwaai naar een takje en daar het buitgemaakte insect vlug opgepeuzeld. Eventjes den snavel gepoetst! Nu weer pronken met den waaiersaart, open — toe, open — toe. Gauw een duikeling gemaakt, die het sieraad des te meer in 't oog doet vallen! Hoe schittert het witte afzetsel!

Pijlsnel bij den muur neergestreken, hipt *Koketje* met korte schokjes vooruit, al 't klein insectengedoe van den grond opjagend. Een hap naar links, een hap naar rechts! Steeds verder het wild in een hoek gedreven. Nog even, heel even pronken met den staart en dan er op af. Wat grillige zwaaien, wat zotte tuimelingen!

Even uitrusten in een djamboeboom, om tegelijkertijd de vangst te verorberen! Uitrusten? Daar komt niets van. Draaien, buitelen, schitteren! Weer op jacht door 't warnet van takken. Met schokjes, met sprongetjes vooruit, met korten draai terug.

Op eens zit juffrouw kwikzilver weer op den grond. Weer drijft zij het insectenheer langs den muur in een hoek. Weer alle bedrevenheid in sierlijk vangen tentoongespreid.

En steeds is *Koketje* alleen op jacht. Wie kan zich ook met zijn wederhelft bemoeien, die zich zelf zoo gewichtig vindt, die steeds zich zelf moet afvragen, of dit sprongetje wel sierlijk was en welk effect te weeg werd gebracht, toen het als een bal neervallend, opeens vleugels en staart breed uitspreidde en cirkelend neerstreek.

Wie zoo met zich zelf ingenomen is, kan geen toewijding voor den echtgenoot hebben.

Ontmoeten man en vrouw elkaar ook al eens, dadelijk zijn ze uit elkaar, ieder op zijn eigen jachtterrein.

Hoe innig steekt daarbij af de verhouding van een stelletje Nonnetjes, of een paartje Tjoetjaks. Ziet men den een, de ander is in de buurt.

Samen werken de eersten aan het nest, of vliegen in gezelschap van een zestal jongen de sawahs af; samen pikken de anderen een rijpe papaja uit, snoepen van de salamvruchten, of nippen 't suikersap uit de bloembodems van de djamboebloesem.

't Innige samenleven kent *Koketje* niet. Dit hangt stellig samen met het jagersleven. Een kameraad is maar tot last en zou bovendien zijn aandeel in de buit moeten hebben.